

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmae Virtvtvm, Ac Vitiorvm , Tomus ...

Guilelmus <Peraldus>

Lvgdvni, 1585

De vitio dilationis. Et primo de dilatione conuersionis. Cap. V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46161](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46161)

In quibus. ¶ Quod tria sint attendenda circa occupationem.

SEQVITVR videre quid attendendum sit in occupatione quam aliquis eligit. Tria autē attendenda sunt circa eam, scilicet quod occupetur. Vnde Hieronymus: Sēper aliquid bonificito, vt te diabolus inueniat occupatū. Et vt tedium remoueat, iuxta illud verbum Senecæ, Occupatione bonarū artium occupādi sumus quoties male habet inertia impatiens sui. Et vt vilitatem habeat. Pro vitando enim otio, otiosa sectari ridiculum est, vt dicit Bern. Idem: Non tantummodo agendum est, vt cum aliqua delectatione vel sine grādi nausea dies transigatur: sed vt etiam de peracta diēta ad perfectum mentis semper aliquid in conscientia resideat: aliquid in thesaurum cordis quotidie congeratur. Magis attendendū est etiam in occupatione, quod occupet animū, quā quod occupet corpus. Item secundum Beā. Meliora sunt exercitia spiritualia, quā corporalia. Et inter corporalia melius est, quod similia est spiritualibus, vt scribere. Et notandum, quod quidam nolunt operari, quia hoc sibi dedecus reputāt. Credunt enim honorabiliores burgenſes esse illos qui nihil agūt, nisi quod comedunt & bibunt, & aliis deliciis interdundunt. Sed eadem ratione porcos possunt præferre equis & canis animalibus, qui nihil agunt, nisi quod comedunt & bibunt. Et in veritate tales homines per porcos etiam significātur Mat. 23. vbi dicunt dæmones domino: Si eiicis nos hinc, mitte nos in gregem peccatorum.

De vitio dilationis. Et primo de dilatione conuersionis. CAP. 7.

Sequitur de vitio dilationis, quo vitio multū laborat genus humanū. vnde Seneca: Nemo quicquam habet facti. In futurum enim nostra distulimus. Et nocet hoc vitium multū homini. Vnde versus: Et nocet, & nocuit semper differre paratū. Item: Qui nō est, hodie, cras minus aptus erit. Duæ autem sunt species dilationis, quæ multum nocent hominibus: scilicet dilatio conuersionis, & dilatio confessionis, de quibus modo profequemur. De prima legitur Ecclesiast. 5. Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem: Subitō enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Et eiusdem decimo septimo, Ne demoreris in errore impiorum, & vice simo primo. Fili peccasti, non adicias iterum: sed de pristinis deprecare Dominū, vt tibi dimittantur. Ad eandem dilationem potest referri illud Esaia: vice simo octauo, Erit eis verbum Domini, Manda remanda, manda remanda, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum tibi, modicum tibi: vt vadant, & cadant

retro

tretorsum, & conterantur. Verbum Domini multis est occasio
huiusmodi derisionis: multi enim quando admonentur de sua
conuersione, respondēt domino, ad minus facio sic, Manda re-
māda &c. Hoc procurat diabolus, vt dum differunt venire ad
Deum, vadant ad infernum, & cadant retrorsum, id est, impro-
prie moriantur & cōterantur, id est, irrecuperabiliter dāentur.
Ad eandem dilationem pertinet illud verbum Aug. loquentis
ad dominum, Nō erat quod tibi respōderem dicenti mihi, Sur-
ge qui dormis: nisi verba somnolenta & lenta modo, ecce mo-
do, sine paululum. Sed illud modo non habebat modū, & illud
paululum ibat in longum. Item Aug. de eadem dilatione: Dif-
ferebam de die in diem viuere in te, & non differebam in me-
metipso mori. Et illud Seneca: Quid tunc viuere incipiūt, cum
definendum est. Quidam autem desierunt, antequam inciperēt.
Et illud Sophonia 2. Vox cantantis in fenestra, & coruus in su-
perliminari. Dominus stat ad ostium domus peccatoris, & pul-
sat. Vnde Apoc. 3. Ecce ego sto ad ostium, & pulso: si quis au-
dit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, introibo ad illum.

¶ De duobus quæ impediunt ne Deus intret ad cor peccatoris.

Et de repromissione eius qui differt conuerti.

Duo verò sunt quæ impediūt ne Dominus intret ad pecca-
torem. ¶ Primū est hoc, q̄ peccator habet oculum ad prospera
& lara, cum potius deberet habere ad tristitia, s. pericula quæ
sibi imminēt. Vnde Eccl. 7. Cor sapientum vbi tristitia est, &
cor stultorū vbi lætitia est. Et ista cogitatio dicitur in predicto
verbo Sophonia 2. Vox cantantis in fenestra. Et impedit ne Do-
minus ad peccatorem intret. Exemplum habemus de hoc in ci-
uitate Ierusalem, quæ oculum habebat ad lara, vnde gaudebat,
cum fletet dominus pro ea. vnde Luc. 19. Videns Iesus ciuitatē,
fletit super eam, dicens: Quia si cognouisses, & tu: & quidem in
hac die tua, quæ ad pacem tibi. ¶ Secundum quod impedit ne
dominus intret ad peccatorem, est procrastinatio. Et ista pro-
crastinatio est velut coruus in superliminari, dicens domino pul-
santi ad ostium, Cras, cras. Prouenit autē ista procrastinatio ex
hoc q̄ peccator repromittit sibi longā vitam. Vnde Ecc. 19. Re-
promissio nequissima multos perdidit. Repromissio qua pecca-
tor sibi repromittit longam vitam, non solum nequam est, sed
etiam nequior, & nequissima. Nequam est ideo, quia sibi vsur-
pat peccator hoc quod proprium Dei est, scilicet de futuro tem-
pore disponere. vnde Actu. 1. Non est vestrum nosse tempora
vel momenta, quæ pater posuit in sua potestate. Et Ber. dicit ei
qui

qui de futuro tempore disponendo præsumit: Quid de futuro miser tam temerarie disponere præsumis, tanquam pater tempora & momenta in tua, & nõ magis in sua posuerit potestate? Nequior verò est repromissio ista: quia cum tempus infiniti valoris sibi à Domino datum fatuè expenderit, adhuc tamen præsumit q̄ Deus multum temporis sibi sit daturus. Tali fatuitate laborans qua laboraret ille qui thesaurum magnum sibi à patre deditum ad negociandum fatuè expendisset, & adhuc largè expendere vellet, dicens: Bene possum expendere, pater meus satis adhuc mihi dabit. Cui responderi posset: Verum est: quia ita bene custodisti quæ tibi iam dedit. Tales deberent aduertere hoc q̄ Dominus tempore Noë recidit de tempore pœnitentiæ hominibus promissio, secundum Strabum viginti annos, eo q̄ videbat quòd homines pœnitere nolebant. Si verò Dominus tempus promissum nolentibus pœnitere abstulit: quid faciet de his, quibus nullum tempus promissit? Nequissima verò est repromissio ista: quia talis non tantum tempus sibi datum perdidit, imò etiam in contumeliam ipsius largitoris expendit, & futurum tempus in contumeliam eius expendere disponit. Quis fronte ergo præsumit quòd Deus qui ista nouit, debeat sibi longam vitam dare? Ad hæc dilationem potest etiam referri quod legitur Prouerb. 3. Ne dicas amico tuo, Vade, & cras reuertere, cum statim possis dare.

¶ *De octo qua mouere deberent ad accelerationem conuersionis.*

O C T O verò sunt quæ deberent hominem mouere ad accelerandam conuersionem. ¶ Primū est, mortis incertitudo. Vnde Luc. 12. Estote parati, quia qua hora non putatis, Filius hominis veniet. Et Matt. 19. Veniet dominus serui illius in die qua nõ sperat, & hora qua ignorat. Et iterum Luc. 12. dicitur illi qui dicebat animæ suæ: Anima mea, multa bona habes reposita in annos plurimos, requiesce, comede &c. Stulte, hac nocte repetent animã tuã à te: quæ autem parasti, cuius erunt? Et Ecc. 9. Nescit homo finem suum: sed sicut pisces hamo, & sicut aues comprehenduntur laqueo: sic capiuntur homines in tempore malo. Et Seneca. Nescis quo loco te mors expectet: ideo tu eã omni loco expecta. Quum nesciat homo quo loco mors debeat ei occurrere, nesciat homo quo loco eam magis debeat expectare, in omni loco expectanda est. Vnde Seneca. Iuuenes mortẽ habent à tergo: senes ante oculos. Licet illud nõ videatur quòd à tergo est, nihilominus tamen nocere potest, & etiam amplius quàm quod est ante oculos. Sic mors iuuenibus timẽda esset vt senibus, licet illi nõ aduef

aduertant. Et hoc est vnū quod multum deberet homines mouere ad accelerationem cōuersionis, quōd tot homines defuncti sunt qui bene proponebāt se quandoq; facturos pœnitentiā, & p̄occupati morte nō fecerunt, nec de cætero vnquā facient. Nimiū est thesaurus quem fatuus homo tanto discrimini subiicit, dum differt cōuersionem suam. ¶ Secundo debet homines mouere ad accelerationem cōuersionis multiplex bonū quod prouenit inde. De quo bono legitur Thren. 3. Bonū est viro quū portauerit iugum Domini ab adoleſcentia ſua.

¶ *De octo bonis qua ſequuntur accelerationem cōuersionis.*

O c t o verò bona ſunt quæ ſequuntur ex hac acceleratione.

¶ Primum eſt, quōd bonitas altius & profundius infigitur, eò quōd inuenit ſubiectum magis tenerum. vnde verſus: Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem Teſta diu. ¶ Secundum eſt, quōd homini iucundum eſt bene viuere. vnde Sapiēs: Optima forma viuēdi eligēda eſt, quam iucundā reddet aſſuetudo. Ante aſſuetudinem moleſtū eſt equis ambulare, adeo vt oporteat vincula poni in pedibus eorum: poſtquam verò cōſueti fuerint, facile eſt eis. Similiter pueris in principio moleſtū eſt ad diſcere, adeo q; verberibus oporteat eos ad hoc compelli: poſtquam verò conſueuerint, amore literarum patriam ſuam relinquunt, & multas paupertates & moleſtias luſtinent, vt addiſcere poſſint. Sic bene viuere quod primo hominem moleſtat, per aſſuetudinem fit homini iucundum. ¶ Tertium bonum eſt, q; homo ſecurè viuūt. Vnde Senec. Pulchrum eſt ante mortem cōſummare viam, deinde expectare ſecurè reliquā temporis partem. De hac ſecuritate legitur Prou. 15. Secura mens quaſi iuge cōuiuium. ¶ Quartum bonum eſt, quōd homo Deo diutius ſeruit & diutius bene viuūt. Vnde Aug. Quid differis in craſtinum? Longa vita bona erit, ſi ipſa vita ſit. Vtique ſi longa erit, melius bona erit. In veritate quāto habiturus eſ longiorem vitam, tanto amplius deſiderare debes vt bona ſit. Sicut aliquis quāto amplius habet de vino, tātō amplius deſiderare debet vt bonū habeat, & amplius diſplicet ſibi ſi corrūpatur. ¶ Quintum bonum eſt, q; gratius eſt ſeruitium eorum Deo qui cito ad eum cōuertuntur. Illi enim de puro & optimo vitæ ſuæ, & quaſi de flore & vigore Deo offerunt: qui autem tardè volunt cōuerti, quaſi feces Deo reſeruant. Qui timere poſſunt ne de fecibus calicis iræ Domini bibāt: iuxta illud Pſal. Fex eius nō eſt exinanita, bibēt omnes peccatores terræ. Iſti de vita ſua primo offerūt quā pulchrius eſt & melius in ea diabolo vel mundo, tan quā domino:
reliquias

reliquias verò volunt domino offerre, illud scilicet de quo mundus non curat: cum tamen ea optima & electa debeant esse. Vnde Eccle. 13. Fili si habes, benefac tecum, & dignas Deo oblationes offer. Et in libro Numerorù 18. Omnia quæ offertis decimis, & in donario Domini separabitis, optima & electa erunt. De illo qui quod deterius est, Deo offert, dicit Dominus Malac. 1. Offer illud duci tuo si placuerit ei, ac susceperit faciem tuam, dicit dominus exercituum. Et iterum ibidem: Maledictus qui habet in grege suo masculum, & votum faciens immolat debile Domino, qui rex magnus est, dicit Dominus exercituum. Præcipue placet Deo seruitium iuuenù. Vnde Dominus Marc. 19. Sinite paruulos venire ad me, & nolite prohibere eos. Et in Nunquam legistis, quia ex ore infantium & lactantium perfecti laudem: ¶ Sextum bonum est, quòd homo moritur certitudine spei de salute sua. Econtrario incertus moritur, qui in fine pœnitet. Vnde August. Si quis positus in vltima necessitate voluerit accipere pœnitentiã, & accipit, & hinc vadit, fateor vobis non ei negamus quod perit, sed non præsumimus. Pœnitentiã dare possumus, securitatem verò non. Non dico damnabitur, sed nec dico liberabitur. Vis ergo à dubio liberari? Age pœnitentiã, dum sanus es. Si sic agis, ego dico tibi quod securus: quia pœnitentiã egisti eo tempore quò peccare potuisti. Si vis agere pœnitentiã quando peccare nò potes, peccata te dimiserunt, non tu illa. Itē Aug. Duæ res sunt, aut ignoscitur, aut non ignoscitur: quid horum futurum sit tibi, nescio: tene certum, & dimitte incertum. ¶ Septimum bonum est, quòd ignis purgatorij euitatur. Licet ille qui tardè conuertitur, saluetur: sic tamen saluus erit quasi per ignem. 1. ad Corint. 3. ¶ Octauum bonum est, quòd maius præmii recipit. Habet enim Deus vnde melius remuneret eos qui sibi diutius seruiuerunt. Et licet saluetur qui tardè conuertitur, si verè, sicut ille qui cito conuertitur: tamen in domo patris cælestis mansiones multæ sunt.

¶ De periculo mala consuetudinis.

TERTIO deberet homines mouere ad accelerationem conuersationis magnum periculum mala consuetudinis. Quod periculum manifestari potest ex diuersis testimonijs scripturarum quæ subiungentur. Legitur Job 20. Ossa eius implentur vitijs adolescentiæ eius, & cū eo in puluere dormient. Vitia adolescentiæ si homo in his perseueret, sunt similia guttæ quæ ossa subintrat quæ vix curatur. vnde talia vitia non relinquunt hominem dum viuit. vnde Prouerb. 22. Prouerbiũ est, Adolescens iuxta

trumpit

viam suam
historia
moribus
us fuerat
lem suam
te, cum
suetudo
expellas
suetudini
consuetud
ma nega
mento n
minem. I
lerum: &
etiam pe
to legit
peccato
foret. La
& pedes
spiritual
suetudin
quæ deb
pere. Vn
corrupt
minabi
tur sal
ti sunt:
ribus,
bet vel
lam con
fremui
moles
consuet
ius os
tempe
super n
in con
peccat
tutem
bet tal
operat
viam

viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea. Vnde narrat
 historia Græcorum, quod Alexander Magnus carere non potuit
 moribus & incessu Leonidis pædagogi sui, & vitiis quibus par-
 uus fuerat infectus. Et Ierem. 13. Si mutare potest Æthiops pel-
 lem suam, aut pardus varietates suas, & vos poteritis beneface-
 re, cum didiceritis malum. A medicis etiam dicitur quod con-
 suetudo sit altera natura. De natura autem dictum est, Naturam
 expellas furca tamen usque recurret. Et secundum Aug. Dum con-
 suetudini non resistitur, fit necessitas. Quantum sit periculum malæ
 consuetudinis, ostendit nobis gl. super Matt. 26. ubi Petrus in pri-
 ma negatione dicit, Nescio quid dicis. In secunda cum iura-
 mento negat. In tertia detestatur, & iurat quod non nouerit ho-
 minem. Perseuerare in peccato, ut dicit gl. dat incrementum sce-
 lerum: & qui minima spernit, cadit in maiora. Ad ostendendum
 etiam pericula malæ consuetudinis, valere possunt quæ de Laza-
 ro leguntur Io. 11. Lazarus enim figuram tenet eorum qui sunt in
 peccato malæ consuetudinis: de quo dicit Martha, Domine, iam
 factus est. Lapis etiam ei erat superpositus. Ligatus etiam erat manus
 & pedes institis, & facies eius erat velata sudario. Et ista quatuor
 spiritualiter reperiuntur in homine, qui est in peccato malæ con-
 suetudinis. Natura enim ipsi quasi corrupta est, adeo ut ei sapiat
 quæ debuerunt ei desipere, & ea despiciat quæ debuerunt ei sa-
 pere. Vnde facti sunt coram Deo & angelis eius, sicut corpora
 corrupta hominibus factent. Vnde in Psal. Corrupti sunt, & at-
 minabiles facti sunt in iniquitatibus suis. Nimis tardè adhibe-
 tur sal vel myrrha penitentiæ hominibus, qui in peccatis consue-
 ti sunt: sicut carnes tardè sale condiuntur, quæ iam scaturiunt ver-
 mibus. ¶ Homo etiam qui est in peccato malæ consuetudinis ha-
 bet velut magnum lapidem supra seipsum positum, si ipsam ma-
 lam consuetudinem. Vnde super Ioan. 11. dicit glo. quod Dominus
 fremuit, lachrymatus est, & clemavit: quia difficile surgit quem
 moles malæ consuetudinis premit. Homo qui in peccato malæ
 consuetudinis est, similis est illi qui in puteum cecidit: super cu-
 ius os magnus lapis est positus. vnde in Psal. Non me demergat
 tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum, neque virgeat
 super me puteus os suum. Tempestas aquæ hominem demergit
 in consensu peccati mortalis. Profundum absorbet quem peccatum
 peccato additur. Puteus virget os suum, quando homo in serui-
 tutem malæ consuetudinis redigitur. Manus verò & pedes ha-
 bet talis ligatos institis, propter magnam difficultatē ad bene
 operandum quæ in eo est. Vnde Aug. Ligatus eram, non ferro alie-
 no,

no, sed mea ferrea voluntate. Faciem etiã habet velatã sudario, quia ex hoc q̄ diu in tenebris peccatorũ fuit, spirituale visum amisit. Homo peccatis assuetus, est velut equus effrenis qui est in cursu, nec de facili potest retineri: vnde Iere. 8. Nullus est qui pœnitentiã agat super peccato suo, dicens: Quid feci? sed omnes cõuersi sunt ad cursum suũ, quasi equus impetu vadit ad præliũ. In quanto periculo sit talis homo, ostẽditur Psal. 34. Via illorũ tenebrã & lubricum: & angelus Domini persequens eos. Mirũ est si non cadat, qui per viam tenebrosã & precipitem & lubricã vadit, & incessanter impellitur à forti tẽtatore, cum ipse sit debilis. Verẽ potest dicere illud, Domine, vim patior. Et trahi videtur ab ipsa cõsuetudine ad interitũ: vnde Pro. 24. Et qui trahuntur ad interitũ, liberare ne cesses. Peccatũ ante cõsuetudinẽ est vt funiculus, imò vt filum stupeũ respectu tãtus, in quo est post cõsuetudinẽ. vnde Esa. 5. Vã qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustrũ peccatum. Peccatũ cõsuetudinis est velut vinculũ plaustrũ, quod decẽ boues, id est, decẽ prædicatores, vix rumpere possunt. Vnde dicitur gl. super illum locũ, Merito iniquitas in funiculis vanitatis trahitur: quia peccata peccatis cõnectuntur, & inania sunt vt fila aranearũ. Sed si exire volumus, rãquam vinculis solidissimis tenemur. Peccatũ etiã cõsuetudinis est velut languor inueteratus, qui difficile curatur. vnde Ecc. 10. Languor prolixior grauat medicũ, sed breuem languorẽ præcidit medicus. Item Eccl. 18. Ante languorem adhibe medicinã. Et Sen. Minus negotij haberet medicus, si ad recens vulnus aut vitium adhiberetur: sequeretur teneri & rudes recta monstrantem. Nemo difficulter ad naturam reducitur, nisi qui ab illa defecerit. & Mat. 9. legitur, quod discipuli non potuerunt expellere malignum spiritum à quodã in quo fuerat ab infantia. & Basilius Magnus dicit, q̄ sicut nõ potest aliquis dediscere maternã linguã: sic vix longã peccati cõsuetudinẽ. Tanta est vis cõsuetudinis, vt quod homo cõsuevit facere vigilans, quandoque faciat dormiẽs: & quod cõsuevit facere viuens, interdũ faciat moriẽs: vn de refertur de quodã medico, cui debebantur *xiiij.* libræ ad tres annos soluendæ, & quum laboraret in extremis, & admoneretur, vt confiteretur, & Eucharistiã sumeret, nihil aliud ab eo poterãt extrahere nisi *xiiii.* libras ad tres annos soluendas. Et sic loquens expirauit.

¶ De conuersione dilata. Et de *x. i.* que faciunt ad hoc quod conuersione dilata sit difficilior.

QVARTO deberet mouere homines ad accelerationẽ cõuersionis,

hinc hoc quod conuersio dilata difficilius est, accelerata vero facilis. Vnde Beda super Lucam: Diabolus quanto diutius possidet, tanto difficilius dimittit. Et iterum: Quanto citius, tanto facilius diabolus a domino euitatur. Sicut optimus modus occidendi serpente naturalis est per contritionem capitis: sic optimus modus vincendi serpente infernalis est per contritionem capitis ipsius. Tunc caput eius conteritur, cum in principio confictus ipse deuincitur. Vnde Dominus dicit ad serpente de muliere, Ipsa conteret caput tuum: & Hieronymus Luctuosus est antiquus serpens, & nisi capite teneatur, statim illabatur: & Eccl. 25. Non est caput nequius super caput colubri: & Cant. 2. Iubet Dominus capi vulpeculas: & 1. Reg. 17. legitur David percussisse Goliath in fronte, & sic eum interfecisse. In fronte diabolum percutit, qui in principio vitae suae eum deuincit. Sed velut in calcaneo vult eum percutere, qui in fine vitae suae querit eum vincere. Pharaon autem populum Iudaeorum in morte primogenitorum dimisit: ut legitur Exo. 2. per alias plagas non dimisit eum: nec diabolus populum Christianum perfecte dimittit. donec ecclesia studeat correctioni paruulorum, & laboret ad interficiendum peccata, dum recetia sunt.

¶ Duodecim vero sunt quae faciunt ad hoc, quod conuersio dilata sit difficilius.

PRIMUM est induratio. Puerilis enim aetas tenera est, & susceptibilis impressionis: senilis vero dura est. Vnde Eccl. 30. Curua ceruicem filij tui in iuuentute, & tunde latera eius dum infans est, ne forte induret, & ne credat tibi. Virgula dum tenera est, potest ad rectitudinem adduci, si curua est. Trabe vero postquam desiccata est, si curua sit, impossibile est ad rectitudinem reduci. Sic paruuli corrigi possent, si diligentia debita adhiberetur. De senibus vero in malitia sua induratis non multum sperandum est. Omnis malus animus priusquam indurescat, malitia eius molliri potest: sed postquam indurauerit, desperandum: id est, non multum sperandum. ¶ Secundum faciens ad difficultatem conuersionis est hoc, quod contrarium gratiae Dei iam occupauit hominem: ideo Dei gratia difficilius in eo recipitur, sicut materia quae habet aquam difficilius accipit ignem, quia ignis inuenit ibi quod sibi repugnet, sicut est manifestum in caedela madefacta. De facili capitur castrum in quo nullus repugnat, & de facili vestis rectam formam suscipit, quae nondum prauam suscepit. In paruulis vitia nondum sunt: vel si sunt, parua sunt. Ideo de facili possunt extirpari. Ideo dicitur in Psal. Beatus qui tenebit & allidet paruulos suos ad petram. ¶ Tertio facit ad hanc difficultatem hoc, quod ille qui diu distulit conuerti dissipauit in se bona naturae. Virtu-

res enim naturales quas habebat in pueritia, amisit: scilicet
 virginitatē, innocentiam, humilitatē. Propter quas virtutes di-
 cit Dñs, Matt. 19. Sinite paruulos venire ad me, & nolite prohibe-
 re. Talium enim est regna calorū, scilicet illorū qui habent
 per gratiā, ea quae habent paruuli per naturam. Facilius est ali-
 quem ditari quantū ad diuitias huius seculi, qui habet multa
 bona sibi dimissa à patribus, quā illū qui bona paternā iā cō-
 sumpsit. Sic paruulus qui bona naturę habet, facilius ditari po-
 test diuitiis spiritualibus, quā ille qui peccando bona naturę
 cōsumpsit. ¶ Quarto facit ad difficultatem hęc hoc, qđ ille qui
 differt conuerti, habet vas minus idoneū, cui Dñs libenter in-
 fundat balsamū gratiæ suę. Verisimile enim est, qđ vas cordis
 quod diutius immunditiam peccati continuit, ad gratiā susci-
 piendā minus sit idoneum, Nullus libenter infundit balsamum
 vasi quod diu continuit lutū, ¶ Quinto facit ad difficultatē istā
 hoc, qđ quanto aliquis diutius in peccato manet, tanto amplius
 oneratur peccatis: quia peccatum quod per penitentiam nō di-
 luitur, suo pondere ad aliud trahet. Vnde onus & penę, & cul-
 pę crescit in peccatore: & ideo minus semper potest surgere a
 peccato, præcipue cū ipse semper debilior fiat. Et hoc est vñ
 vnde multū apparet, quā stulti sunt illi qui differunt conuerti.
 Ille enim qui nō potest leuare onus peccatorum quādo minus
 est, quomodo leuabit illud quādo maius erit? Vnde legitur in
 Vitis patrū, qđ beatus Arsenius, qui habitauit in eremo Scythie,
 talē vidit visionē. Venit ad eū vox, dicēs: ¶ gredere, & ostendam
 tibi opera hominū: & egressus vidit Æthiopē nigrum cū secuti
 cadentē ligna, & facientē grandē sarcinā, & tētabat leuare eā, &
 præ magnitudine non poterat: & iterum cadebat alia ligna, &
 addebat sarcinā. Exposuit ergo ei hanc visionē dicens: Qui ca-
 debat ligna, & adhuc super sarcinā addebat, homo est, qui est
 oneratus multis peccatis, & semp addit alia peccata, quū opor-
 tet ea deponere & demere. Tali fatuitate laborat qđ differt age-
 re penitentia vsqđ ad senectutē, quasi laboraret ille qui habet
 quatuor iumenta & onera eis sufficientia, & imponderet onera
 quatuor iumentorū debiliori ex illis. Sic homines senio quod
 est debilissima pars vitę hominis, totū onus vitę volūt impo-
 nere. ¶ Sexto facit ad difficultatē cōuersionis hoc, qđ quāto ali-
 quis in peccato diutius moratur, tātō amplius à Deo elongatur.
 Non est verisimile, qđ ille qui nō cessat se elongare à Deo, per
 x. annos posset de facili in octo vel quindecim diebus in qui-
 bus durat infirmitas, à Deum redire. Licet hoc possit accidere,
 & ita

& interdum accidat quādo ventus Spiritus sancti placuerit afflare alicui. Sed raro accidit. ideo scriptū est: Qui elongant se à te, peribunt. Et Esa. 55. Inuocate eum, dum prope est. Solet dici quātū est à sancto Dionysio vsq; ad urbē Parisiensem, quantum ob urbē Parisiensi vsq; ad sanctū Dionysū. Sic qui lōgo tempore se à Deo elongauit, nō nisi lōgo tempore ad Deum redit, nisi Deus valde magnā gratiam ei facere voluerit. ¶ Septimo facit ad difficultatē cōuersionis hoc, quod homo circa mortē multa habet impedimēta: scilicet infirmitatē & solitudinem de dispositione domus suae, quae nō permittit hominem cogitare de anima sua. Vnde Hiero. Dum infirmitate opprimeris, nihil aliud potes cogitare, quā sentis. & Aug. Mors vrget, peccata terrent, vxor & filij quos amauit ad se vocat. ¶ Octauo difficile cōuertitur talis: quia iustū est, vt à Deo cōtemnatur mortuus ille qui eum contempsit viuens. Vnde Esa. 33. Vx qui spernis, nōnne & ipse sperneris? & Ioā Chrysosto. Hac animaduersione percutitur impius, vt moriēs obliuiscatur sui, qui dum uiuēt oblitus est Dei. ¶ Nonō difficile conuertitur homo, qui differt cōuerti vsque ad mortem: quia tunc magis diabolus impugnat hominē sciens, quia si tunc hominē amiserit, de cetero eum nō recuperabit. Vnde Gen. 3. dicitur serpenti: Tū insidiaberis calcaneo eius. In calcaneo, qui est extrema pars hominis, intelligitur finis uitae, cui diabolus maximē insidiatur. Tūc enim summū studium & laborem apponit, vt hominem deuincat. Interdū xx. annis prouidet diabolus ante mortem, vnde hominem in morte detineat. Faciet enim hominem aliquid iniuste acquirere, quod in morte non vult restituere. Vnde magna est fatuitas eorum qui ita praesumunt, quod in morte cōuertantur, & tunc diabolus deuincat, quando ipse melius praeparatus est ad praelium. Similes videntur esse illi qui ludens ad schachos & parum de ludo sciēs cogitaret apud se, ego permittam mihi familiam a ferri, deinde in fine mactabo illum cum quo ludo in angulo, cum tamen sciret illum cum quo ludit peritissimum esse lusorem. Velut imperitus lusor est peccator, qui semper in tentationibus succumbit, qui familiā virtutū amisit. Velut peritissimus lusor est diabolus, qui ab initio mūdi exercitatus est in ludo tentationum. Qua praesumptione ergo confidit peccator, quod in angulo debeat eū mactare, idem in fine uitae suae vincere, praecipue cum sine Deo nihil possit facere, & Dei auxilio adeo indignū se fecerit, vt non solum non sit dignus à Deo adiuuari, sed irrideri. Vnde Prou. 1. Vocauit, & reuultis, & subiūgi-

tur: Ego quoq; in interitu vestro ridebo. ¶ Decimum faciens ad hoc, q; ille cum difficultate conuertatur qui consuevit peccare, est amaritudo quam inuenit cum attētat bonū operati: ex diuturna enim infirmitate in qua fuit, amaritudinē inuenit, vbi debuit inuenire dulcedinē. Vnde Aug. Palato ægro pœna est panis, qui sano est suauis. Et oculis ægris odiosa est lux, quæ sanis est amabilis. Inuenta autē amaritudine in bono opere quod attemptat, statim dimittit illud peccator ad modum simiæ, quæ gustata exteriori amaritudine nucis, tã citò eam proiicit, & ideo ad dulcedinē nuclei nō puenit. Sic peccator ad dulcedinē pramij vel spiritaliū cōsolationū non peruenit, q̄a dimittit bene operari, quādo inuenit aliquā difficultatē in bono opere. Amaritudo ista significata est per amaritudinē illarū aquarū quas inuenerunt filij Israël de Ægypto reuertētes, vt legitur Exo. 15. quæ dulcoratæ fuerunt, cū lignū misissent in eas. in quo ligno significata est memoria Dominicæ crucis, quæ valet ad dulcorandū pœnitētibus amaritudinē quā sustiner: iuxta illud Greg. Si passio Dñi ad memoriā reuocetur, nihil ad eò durū quod nō æquo animo toleretur. Propter difficultatē quā habet aliquis in bono opere post peccatū, dictū est Heuæ postquā peccauerat, Gen 3. In dolore paries. ¶ Undecimū faciens ad difficultatē cōuersionis est tristitia quā inuenit peccator, quādo cogitat se separari à vita in qua diu fuit. Et hæc est causā quare ista memoria mortis amara est diuitibus, quia non possunt sustinere etiā quod cogitēt, se separari à diuitiis quas amauerunt. Vnde Eccl. 41. O mors, quā amara est memoria tua homini iniusto, & pacē habēt in substantiis suis. ¶ Duodecimū faciens ad difficultatem cōuersionis, est quidā magnus timor, qui est in peccatore de inexperiētia bonæ vitæ: quia omnis peccator ad modū Cain habet caput tremulū, trepidans vbi timendū non esset. Credit enim q; mori debeat, si Deo seruiat: iuxta illud Prouer. 22. Dicit piger: Leo est foris, in medio platearum occidendus sum.

¶ Quod ille qui differt conuerti sit iniquus in Deum.

QVINTO debet mouere hominē ad accelerationē cōuersionis hoc, q; ille qui differt cōuerti, iniquus est in Deū, in angelū, in seipsum, in proximū, & etiam in inferiores creaturas. ¶ In Deū sex modis iniquē agit. ¶ Primo, quia quasi apponit fel in escam eius: iuxta illud Psal. Dederunt in escā meā fel. Velut esca Domini est bonum opus: quia in eo Dñs delectatur: iuxta illud Can. 2. Qui pascitur inter lilia: id est, inter mūda opera. Esca ergo Domini apponit fel, qui bonis operibus quæ agit amaritudinem

dinem peccati admiscet. Valde peruersus esset coquus alicuius
 principis, si in esca Dñi sui absynthiū poneret. ¶ Secūdo iniquē
 agit in Deum, quia illud affert ante oculos eius quod maxime
 Deo displicet: scilicet peccatū. Quod peccatū maxime displicet
 Deo, ostēsum est in principio tractat⁹. ¶ Tertio iniquē agit
 in Deū: quia cōtemnit eum se misericorditer vocantē, & aeter-
 no regno volentē pacē eius emere, cū ipse meruit mortē aeter-
 nam. Vnde Esa. 31. Audiēt aures tuæ verbū post tergū monentis,
 scilicet Dñi. Et ad Rom. 2. An diuitias bonitatis Dei, & patien-
 tiae, & lōganimitatis cōtēnis? Greg. Debemus Dei misericordiā
 salte erubescere: si nolum⁹ eius iustitiā formidare, qui rāto am-
 pliori improbitate cōtēnitur, quāto cōtēptus vocare non dedi-
 gnatur. ¶ Quarto iniquē agit in Deū: quia Deū qui eū expectat
 vt pius pater, quātū in se est affligit tarditate sua. Ad quod pos-
 sumus referre illud Tob. 9. Scis quoniā dies cōputat pater me⁹,
 & si tardauero vna die plus, cōtristabitur anima ei⁹: verba sunt
 minoris Tobiae ad angelū. ¶ Quinto iniquē agit in Deum: quia
 deteriorē partē vitæ suæ Deo reseruat, meliorē partem diabolo
 immolās. ¶ Sexto iniquē agit in Deū: quia ex misericordiā Dei
 iram sibi prouocat: & ex hoc vnde debuit sumere occasionem
 Dño seruēdi, sumit occasionē Deū impugnādi. Ex eo enim q̄
 sperat, q̄ Deus eū misericorditer debeat expectare, pponit diu-
 tius eū offendere. Vnde Apost. ad Rom. 2. Ignorans quoniā bo-
 nitas Dei ad pœnitentiā te adduxit: secundū autē duritiā tuā, &
 cor impœnitens, thēslaurizas tibi irā in die iræ, & reuelationis
 iusti iudicij Dei. Talis de bonitate Domini malitiam colligit.

¶ *Quomodo differens cōuertit sit iniquus in angelum.*

In angelū etiā peccat tripliciter. ¶ Primo, quia quantū in se
 est eum affligit, in expectatione gaudij de cōuersione ipsius, vt
 dicitur Prou. 13. Spes enim quæ differtur, affligit animā. De gau-
 dio verō, legitur Luc. 15. Gaudiū est angelis Dei super vno pec-
 catore pœnitentiā agente, &c. ¶ Secundo, quia frustratur an-
 gelus fructu laboris sui, cū peccator cui deputatus est ad cu-
 stodiam ad eius admonitiōem se non corrigit. ¶ Tertio verō
 quia angelo sibi deputato reuerentiā debitam non exhibet,
 dum ante eum abominationes suas committere non veretur,
 vel in ipsis iam cōmissis manere. Cōtra quod dixit Bern. Quo-
 uis angulo, quouis diuersorio reuerentiā habe angelo tuo. Nec
 audeas illo prasente facere, quod me vidente non auderis.

¶ *Quomodo differens cōuertit sit iniquus in seipsum.*

INIQV̄S etiā agit in seipsum, dū se potius vult habere ma-

lum quàm bonum, infirmum quàm sanum, mortuū quàm viuū, seruū pessimum quàm liberum, in statu latronis quàm in statu regis, nihil habentem quàm omnium bonorum ecclesie participem, inutilem quàm multum valentem. Quod ille qui differt conuerti potius amet se malum quàm bonum, manifestum est ex hoc, quod nullis admonitionibus malitiam vult relinquere, & bonitatem recipere, in quo seipsum viliores habet omnibus rebus suis. Omnes enim res suas potius vult habere bonas quàm malas. Vnde Augustinus dicit ei qui talis est, Bona vis habere, & malus vis esse. Quod talis malit se infirmum quàm sanum, patet ex hoc, quod peccatum mortale infirmitas est ad mortem. Quod etiam potius se amet mortuū quàm viuū, patet ex hoc verbo Augustini prius posito: Differere, inquit, viuere in te, & non differere in memetipso mori. Quod etiam talis potius se amet seruū quàm liberū, patet ex hoc, quod peccatum est pessima seruitus. Vnde qui facit peccatum, est seruus peccati. Ber. An non seruus cui dominatur iniquitas? Ita, & maxime nisi indignius forte iudices hominē tibi quàm vitium dominari. In statu etiam latronis plus se amat quàm in statu regis: quia qui est in peccato mortali, ad modum latronis ad iudicatus est patibulo inferni: qui verò est in statu gratie, ad regnum aeternum inunctus est. Itē qui est in mortali, nihil habet, imò etiam nihil est: iuxta illud 1. ad Cor. 13. Si habuerò omnē fidem ita vt montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil sum. Qui verò est in statu gratie, particeps est omnium bonorum ecclesie: vnde Dauid: Particeps sum ego omnium timentium te. Itē qui in mortali est, inutilis est. Vnde Psal. Omnes declinauerunt, simul &c. Qui verò in statu gratie est, multi valoris est. Vnde Eccl. 16. Melior est timens Deum, quàm mille filij impij.

¶ *Quod differens conuerti sit iniquus in proximum.*

IN proximum etiam iniquè agit qui differt conuerti, tripliciter. ¶ Primo, quia corrumpit eum suo malo exemplo. vnde Matt. 18. Si peccauerit in te frater tuus &c. dicitur aliquis peccare in eum quo sciente peccat: quia eum suo malo exemplo corrumpit. ¶ Secundo, peccat talis in proximum quia debito auxilio eum defraudat. Cum deberet eum iuuare in pugna contra diabolum, ipse potius nocet ei. Magna iniquitas est socium suum in bello deserere, & ad partem inimicorum se vertere. Eccl. 4. Melius est duos esse simul quàm vnum. Habent enim emolumentum societatis suae. Si vnus ceciderit, ab altero fulciatur. ¶ Tertio, iniquè agit in proximum quia peccato ipsius saepe punitur proximus. vnde legitur Iosue 7. quod propter peccatum Achor populus Israel punitus sit. Terga enim

verre

verterunt hostibus suis, & xxxvj. ex eis corruerunt.

¶ *Quomodo differens conuerti sit iniquus in inferiores creaturas.*

In creaturas irrationabiles peccat ille qui differit conuerti, quia propter peccatum hominis creatura irrationabiles quodammodo puniuntur. Vnde possent conqueri de homine in die iudicij. Sol possit dicere. Ego propter hominis peccatum claritate mea amisi. Irrationabilia enim animalia possent dicere si facundia haberet loquendi, Nos propter ipsum in diluio periuimus. Terra etiam possit dicere. Ego propter ipsum maledicta fui, & spinas & tribulos gerinaui. ¶ Sexto deberet mouere homines ad accelerationem conuersionis hoc, quod difficile est aliquem vere conuerti. Vnde Gregorius: Plures inueni innocentia baptismale seruasse, quam vera poenitentia egisse. Propter hanc difficultatem secutum est, ut homo cito conuertatur, & frequenter doleat de peccatis suis, & frequenter confiteatur illa, si forte vna inter multas confessiones inueniatur placens Deo. Non enim prima vice qua homo citharizat vel viellat, bene scit citharizare vel viellare, ut idoneus sit coram rege opus illud exercere, & dignus sit stipendio: Ita nec prima vice qua aliquis confitetur, interdum bene confitetur: imo pauci sunt qui non faciant sibi perizomata, ut leguntur fecisse parietes no. 11. Gen. 3. Excusant enim homines peccata sua. Ideo dicitur ad animam peccatricem, Esa. 23. Sume citharam, circui ciuitatem meretricis obliuioni tradita: bene cane, frequenta canticum, ut memoria tui sit. Cithara ista confessio est, qua sumpta, circumeunda est ciuitas animae, ut homo omnia peccata sua confiteatur. Et oportet bene cantare, quia confitendo coram rege caelesti cantatur. Et cantus ille, si homo bene cantet, caelesti regno remuneratur.

¶ *Quod peccator sit in periculoso statu.*

SEPTIMO deberet mouere hominem ad accelerationem conuersionis hoc, quod status peccatoris est valde periculosus. Vnde Gene. legitur quaesiuisse dominum ab Adā cum peccasset, ubi esset: ad significandum quod consideratio periculosi status in quo est peccator, possit & debeat mouere eum ad deserendum peccatum. ¶ In quanto autem periculo sit peccator, ostendi potest multipliciter. ¶ Primo, ex hoc, quod iustitia Dei tenet gladium euaginatū super caput eius, qui secet eum mediū, animā a corpore separando, & meliorem partem, scilicet animam, in igne inferni ponat. Sed misericordia Dei gladium illum aliquantulum detinet, si forte peccator poenitentiam agere velit. Ad gladium istum possumus referre quod legitur Iob 19. Fugite a facie gladii: quia vltor iniquitatus gladius, & scitote esse iudiciū. Ad idem potest

referri quod legitur Ioannis 3. Qui incredulus est filio, non videbit vitam: sed ira Dei manet super eum. Hæc ira velut gladius manet super caput peccatoris. In statu etiam periculoso est peccator, quia est in terra inimicorum suorum. Vnde Baruch. 3. Quid est Israël, quod in terra inimicorum suorum morari periculosum est: ex quo sciunt inimici eius esse ibi esse, & sunt fortiores eo. Itē in periculo est peccator: quia ex solo pariete vitreo hostes eius prohibentur ne habeant in manu sua. Paries iste corpus est: post istum parietem stat diabolus malis hominibus: sicut Deus in Cantic. dicitur post parietem istum stare quo ad bonos. Paries iste de facili dissipatur: Vnde non est necesse erigi magnas machinas ad eius destructionē. Vnus enim paruus lapis manualis ad eum destruendum sufficit. Vnde minus est quomodo peccator securus est qui capitales inimicos habet adeo potentes, sicut sunt demones, & est in castro ita debili. Itē in magno periculo est peccator, quia ad mortem vadit. Vnde Eccl. 21. Via peccatorum complanata est lapidibus, & in fine eorum inferi & tenebræ & pœnæ. Debet ergo peccator cogitare vias suas quò tendat, & conuertere pedes suos. iuxta illud Psalmistæ: Cogitavi vias meas, & conuerti pedes meos in testimonia tua. In magno etiam periculo est peccator, quia quodammodo ad portam inferni est: iuxta illud, Appropinquauerūt vsque ad portas mortis. Portæ mortis vel inferni sunt peccata mortalia. Sic enim vocantur Matthæi 16. vbi dicitur, Portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Ad portam inferni dicitur esse qui in peccato est mortali: quia inter ipsum & infernum nihil est mediū nisi transitus corporis. Si enim anima à corpore separatur, quasi in puncto infernū intrat, vnde Iob 21. Ducūt in bonis dies suos. & in puncto ad inferna descendunt.

¶ *De magna stultitia differentium conuerti.*

OCTAVO & vltimo deberet homines mouere ad accelerationem conuersionis magna stultitia, quæ ostenditur esse in dilatione conuersionis. Pater autē hæc stultitia sic. Manifestè fatuus esset qui in vitulo caudā quæreret equinam, cum talis cauda nō sit de vitulo. Simili fatuitate videtur laborare, qui malam vitam vult ducere, & bonā mortem habere. Cauda enim ista non est de hoc vitulo. Talis erat Balaam, qui dicebat Nume. 23. Morietur anima mea morte iustorum, & fiant nouissima mea horū similia. Ille qui vsque ad mortem differt conuerti, per totam vitam suam parat mansionem in inferno, cum tamen nullo modo ibi manere velit sed in paradiso. Item seminat maledictionem, &

tamen

tamen vult metere æternā benedictionem, non aduertens illud Apostoli, ad Gal. 6. Quæ enim seminauerit homo, hæc & metet. & illud Pro. 25. Quod in iuuentute tua nõ cõgregasti, quomodo inuenies in senectute? Item talis vult colligere de spinis vvas, & de tribulis ficus quærit enim bonum finem in vita spinis peccatorum plena.

¶ *Octo casus in quibus fatua est dilatio.*

Et notandum est quod octo casus sunt in quibus fatua solet reputari dilatio, qui omnes satis cõcordant proposito. ¶ Primus casus est, quãdo aliquis aggressurus est iter. Ibi enim solet fatua esse dilatio. Sic cùm cõuersio quædã inchoatio sit vitæ quæ ducit in cælũ, fatuũ est differre eam, & hoc multis de causis. Primo, quia breue est tẽpus: iuxta illud Iob 13. Breues dies hominis sunt. Secundo, quia longa est via. vnde 3. Regũ 19. dictũ est Elie. Surge, comede, grãdis enim tibi restat via. Tertio, à magnis expectamur. Curia enim cælestis nos expectat. Quarto, quia ad magna expectamur scilicet ad regnũ. vnde Matthæi 25. Venite benedicti Patris mei, percipite regnũ &c. Quinto, propter impedimẽta quæ in via possunt accidere. Potest enim locus pœnitentiæ auferri, dum homo nimis differt cõuerti. vnde ad Heb. 12. dicitur de Esau, qd nõ inuenit pœnitentiæ locũ, quanquã cũ lacrymis inquisisset eũ. Sexto, ne fortẽ ianua clausa inueniatur: secundum quod legitur de fatuis virginibus Matt. 25. Septimo, quia quando aliquis tardẽ inchoat dietam suã, oportet eũ amplius laborare, & in tẽpore minus idoneo labori. Sic necessariũ esset illis, qui vsq; ad senectutẽ differunt cõuerti, vt tunc amplius laborarẽt: & illa ætas minus est idonea labori pœnitentiæ. Sene. Faciamus quãdã in itinere fieri solet: qui tardius exierunt, velocitate morã compensant. Et vt vno verbo dicã, omne bonũ illi deficit, qui de nocte ad hospitium venit. Satis malũ hospitium habebit, cuius hospitium infernus erit. In hoc autẽ hospicio hoc præcipuẽ timẽdũ est, qd de cætero mutari nõ potest. Malũ etiã hospitium habebit, qui in igne purgatorij hospirabitur. ¶ Secundo, fatua est dilatio in rerum repetitione, propter periculũ præscriptionis: quãdo enim aliquis rem aliquam diu possidet, ratione diuturnæ possessionis vult postea detinere eam. Sic diabolus quãto diutius hominem possidet, tanto difficilius dimittit: vt dicit Beda. ¶ Tertius casus est, si quis in locum immundũ cecit, fatuus est si volũtariẽ inde differt exire. Nulla enim immunditia est maior quã immunditia peccati. Quod patet ex hoc, qd luciferum, quõ nulla creatura pulchrior erat, vnica macula peccati ad eũ deturpauit, vt absque horrore ab homine cõspici non possit. Quarta ergo fatuitas est,

quod homo de peccato differat exire? Mira infania, si asinus a cuius in lutum ceciderit, tam citò vult eum extrahere. Si vero ipsemet in peccato ceciderit, non curat exire inde. Vnde Bernardus: Cadit asina, & est qui subleuet: perit anima, & nō est qui cogitet. Et dominus Luca 2. Cuius vestrum asinus aut bos in preceum cādit, & non continuo extrahit illum die sabbatū? Quis fatuus casus in quo fatua est dilatio, est quando aliquid magnū alicui offertur, & ille differat recipere, cum ex dilatione possit impedimentū interuenire. Valde fatuus esset ille cui rex Franciæ vellet ciuitatem Parisiensem dare, si differret eā recipere. Citò enim posset rex consiliū suum mutare: Sic valde fatuus est ille, qui Deus vult inūgere vnctione gratiæ suæ ad regnum cęlestē, si differat vnctionē illam recipere, cum ipse sciat q̄ diabolus posse suo conabitur impedire eam. ¶ Quinto, fatua est dilatio in preparatione eorum quæ scit homo sibi fore necessaria, si scit qua hora, & præcipue quādo illa non possunt in breui preparari. Verbi gratia: Si quis transire debet, & incertus est qua hora nauis à litore debeat discedere, fatuus est si ea quæ necessaria sunt, differat præparare. Sic cum sine charitate quaestus est nuptialis, nemo potest in paradysum intrare, & incertus qua hora debeat homo de vita illa discedere, fatuus est, qui differat eam sibi præparare. Si enim tunc quādo mors vrget, præparat lanā, & linū, & nere incipiat, & ordiri, & texere, forsitan ad tempus præparata nō erit. Et frequenter euenit illud q̄ ille qui creditur cum charitate discedere, discedit cum sacco seruilis mortis, cum qua aulam cęlestis regis nō poterit intrare. vnde legitur Esther 4. quod non erat licitum indutum sacco aulam regis intrare. ¶ Sexto fatua est dilatio in rebus illis quarum tempus & opportunitas transit, vt in transportatione plantarū, in vnctione virgarū, edomatione animalium, instructione puerorum, curatione infirmarū, resistentia hostium, lotionē vestium, lincione carniū, informatione vestium. Fatuus esset qui transplante vellet arbores iam inueteratas, vel dirigere trabes magnas iam desiccatas. Virgæ teneræ transplantari solent & diriguntur. Sic homines dum in tenera sunt ætate, transplantari possunt in hortum ecclesiæ, & ad rectitudinē vitæ reduci. In senectute vero id valdè difficile est. Vnde Eccle. 3. Est tempus plantandi, & tempus euellendi quod plantatum est. Fatuus etiam esset qui diceret, Nolo equum meum assuefacere ambulationi, donec inuenerit, & donec in foueam me præcipitauerit, & mihi collum fregerit. Sic fatuus est qui corpus suum non vult domare peccati

penitentiam, donec in foueam peccati spiritum precipitauerit, & quasi frigerit ei collum, dando ei occasionem mortalis peccati. Equus inueteratus non assuescit ambulationi: nec vetus canis vinculo; nec vetusta pellis tenet fururam. Tardè adhibetur medicina infirmitati, cum ex diuturnitate incurabilis facta fuerit. Tardè etiam abluuntur vestes, cum ex diuturnis sordibus etiam computruerunt. Fatuus esset qui haberet vas aureum, & balsamum sibi oblatum in eo ponere nolleret, donec lutum multis annis in eo tenuisset: sic fatuus est qui in se gratiam Dei in pueritia non vult recipere: sed vult usque ad senectutem vas esse peccati & immunditiæ. Tardè etiam resistitur hostibus, quando iam totum occupauerunt. Tardè sal adhibetur carnibus, quando iam securiunt vermibus. Tardè etiã informantur vestes, quando prauam formam iam susceperunt. In his & in similibus noverunt homines tempus opportunum eligere: de tempore verò opportuno suæ correctioni non curant. Nihil enim est eis seipsum vilius: iuxta illud verbum Senecæ: Sotulares suos student homines in nouitate rectè informare: de seipsis verò rectè informantis in sua nouitate non curant, chariores habet sotulares suos seipsis. Diligenter instruunt filios suos de informatione vestitum, de informatione verò ipsorum filiorum non curant. ¶ Septimo fatua est dilatio, quando subueniendum est alicui rei in qua aliquid continuè deperit: vt quando subueniendum est domui quæ succensa est igne. Ignis enim qui non est otiosus, incessanter aliquid de domo destruit: sic ignis peccati bona naturalia consumit. Et ideo fatuus est qui differt eum à se excutere. Vide Bernardus: Abscondi ignem in sinu meo, & exusto iam latere, nudatis iam visceribus, iam sanie destitute adhuc cõsulendum est an excutiã illi. ¶ Octauo fatua est dilatio, quando aliquis debet subuenire rei quæ in periculo est: vt si quis ceciderit in aquam profundam, & adhuc super narat, sed incertum sit quãdo debeat descendere in profundum: sicut lapis fatuus est qui differt tali subuenire dũ potest. Et præcipue ille fatuus est qui est in periculo, si petat dilationem sui succursus, dicens: Nolo adhuc mihi subueniri vsque ad annum. Qui in peccato mortali est, cecidit in aquam profundam, quasi incertus quando ad profundum inferni descendere debeat. Et cum ad penitentiam monetur, quasi quedam tabula ei porrigitur, in qua de naufragio euadat: Penitentia enim est secunda tabula post naufragium: vt dicit Hieronimus. Vnde valde fatuus est peccator, si differt tabulam istam recipere: vel si nimis paruum eam querit, quæ eum à naufragio liberare non possit: vel si postquam

postquam super eam ascenderit, illam dimittit, donec ad secun-
tatem portus peruenit. Mira insania est, quod homines post-
quam tabulam ascenderunt, iterum in mare voluntarie insiliunt.

¶ De dilatione confessionis. Et de fatuitate eorum qui
differunt confiteri.

D I C T O de dilatione conversionis, consequenter dicemus de
qua specialiter de dilatione confessionis. Et primo ostendemus
communiter de fatuitate eorum qui differunt confiteri. Secundo
tangemus de his qui nolunt confiteri donec infirmetur ad mor-
tem. Tertio, tangemus de fatuitate eorum qui ante Pascha, nolunt
confiteri, donec tota Quadragesima vel maior pars Quadrage-
sima transierit. ¶ Potest autem fatuitas eorum ostendi qui differunt
confiteri. Primo per hoc, quod ipsi volunt se Deo abscondere. Ille
enim qui peccatum suum homini confitetur, illud Deo proprie con-
fiteretur. Et qui ei vult abscondere peccatum suum, illud vult abscon-
dere Deo: similis Adæ, qui domino querenti ubi esset, ait, ve-
gitur Genesis 3. Vocem tuam domine audiui in paradiso, & timui
eo quod nudus essem, & abscondi me. Quanta autem iniquitas sit
abscondio huiusmodi, ostenditur Job 31. ubi sic legitur: Homo
meus a iunctura sua cadat, & brachium meum cum ossibus suis
conteratur, si abscondi sicut homo peccatum, & celavi in sinu meo
iniquitatem meam. Mira fatuitas est, quod homo velit Deo abs-
condere mala sua quo vidente ea commisit. Ad cumulatum etiam
fatuitatis facit hoc, quod si homo abscondit mala sua, a Deo dete-
guntur. Si vero detexit, a Deo abscondentur. Vnde Nahum 3. Re-
uelabo pudenda tua in facie tua. Et super illud Psalm. Iniqui-
tates meas non abscondi, dicit glossa, Quum homo detegit, Deus
tegit: cum homo tegit, Deus nudat: quum homo agnoscit, Deus
ignoscit. ¶ Secundo, ostenditur fatuitas talium ex periculo obli-
uionis. Homo enim qui differt confiteri, multa tradit obliuio-
ni. Vnde Bern. Computatio dilata multa facit obliuisci. Ea que
obliuiscitur ille qui differt confiteri, non obliuiscitur diabolus,
nec etiam ipse Deus. ¶ Tertio, ostenditur fatuitas talium qui
differunt confiteri per hoc, quod minus amant seipsum solum
suis. Singulis enim diebus volunt solum suos tergere, ne si
lutum in eis fuerit desiccatum, postea de facili illud remouere
non possunt: a seipsis vero differunt remouere sordes vitiorum
per dimidium annum vel amplius. Stabulum etiam suum vult
purgare homo ante quam lutum fenestras occupauerit: seipsum
vero non vult purgare per confessionem, licet videat se inquini-
atum per peccatum usque ad fenestras oculorum & aurium.

¶ De

¶ De sex bonis quæ ex confessione proueniunt.

QUARTO potest ostendi fatuitas talium per hoc quod illa bona amittuntur quæ proueniunt ex confessione. ¶ Primum bonum, quod ex confessione prouenit est, quod diabolus non ita libenter tentat eum qui per confessionem eius secreta reuelat. Vnde Eccle. 27. Qui denudat arcana, amici fidem perdit. Et Hieronymus, Potestas & virtus traditoris annihilatur reuelata traditione. Latrones infernales ad modum aliorum latronum scientes se deprehenfos fugiunt. Vnde Iob 24. Si subito apparuerit auro, arbitrantur umbram mortis. ¶ Secundum bonum est, quod peccatum homini interdum redditur ex osolum ex erubescencia quæ sustinet confitendo illud. Peccata enim turpia sunt, & nudata turpitudine eorum, quasi erubescerent denudatione sua turpitudinis, renouare non audent. ¶ Tertium bonum est, consilium ipsius sacerdotis. Vnde Prouerb. 24. Erit salus ubi multa consilia. ¶ Quartum bonum est suffragium orationum ipsius sacerdotis. Debet enim sacerdos orare pro eo qui sibi confitetur. ¶ Quintum bonum est, quod pars pœnæ cuius debitor est peccator, ibi dimittitur, & ex vi clauium, & ex erubescencia quæ magna est pœnæ. ¶ Sextum bonum est, quod accedenti eo modo quo debet ad sacramentum confessionis, datur gratia, si eam non habet, & augetur, si eam habet. ¶ Quinto potest fatuitas talis ostendi per hoc, quod ille differt Deo confiteri, differt Deo aperire, petit sibi Deus aperiri, dicens Canticorum 5. Aperi mihi foror mea. Et tunc ei aperitur, quum aliquis peccata sua humiliter confitetur. Expulsis enim vitiorum obstaculis, Deus cor hominis ingreditur: qui autem differt confiteri, differt ei aperire. Si quis de subditis archiepiscopi per horam differret aperire ei ad ostium eius pulsanti, non parum offenderet eum. Quantum ergo potest Deus offendi, quando aliquis de subditis suis differt ei aperire, per dimidium annum vel amplius: quod frequenter ei accidit. Vnde Ioan. 1. In propria venit, & sui eum non receperunt. ¶ Sexto potest ostendi fatuitas eorum per hoc, quod pessimum hospitem cuius societatem experti sunt esse valde noxiam, per dimidium annum vel amplius apud se detinere volunt. Hospes iste diabolus est, qui hospitium suum omnibus bonis euacuat. Vnde Ioëlis secundo: Quasi hortus voluptatis coram eo, & post eum solitudo deserti. Antequam diabolus veniat ad animam, ibi est abundantia bonorum: & post aduentum eius magna vacuitas. Mira fatuitas. Si Christus in se vel in membris suis hospitatus fuerit apud aliquem, vix permittitur ibi esse per diem unum diabolum

bolum verò permittunt ibi esse plusquã per annum. Vnde ho-
 spes qui Christi nomine recipitur, non solum fœtet hominibus
 quum est quadriuanus, sed etiam quum est triduanus vel bi-
 duanus. ¶ Septimò potest ostendi fatuitas taliũ per hoc, q̄ cum
 ipsi sint in ore diaboli, iuxta illud Iob 36. Saluabit te de ore an-
 gusti latissimè: nescit tamen clamare, imò nec summissè pecca-
 tum suũ dicere, vt euadat os diaboli. Os diaboli latissimè reci-
 pit, angustum tamè est ei qui vult inde exire. In sapientiores vi-
 dentur esse tales brutis animalibus, quæ clamant quũ à forti-
 ribus animalibus rapiuntur. ¶ Octauò potest ostendi fatuitas
 talium per hoc, q̄ ipsi nesciunt ostium aperire quod est sine fe-
 ra, vt euadant de miserrimo carcere peccati. Ostium sine clauo
 & sine fera, est os quod ipsi nolunt per confessionem aperire.

¶ *De fatuitate differentium confiteri vsque ad mortem.*

SPECIALITER potest ostendi fatuitas eorum qui cõfite-
 ri nolunt, donec infirmètur ad mortem, multis modis. ¶ Pri-
 mò per hoc, q̄ tales tunc primò medico spiritali infirmitates
 animæ suæ ostendunt, quũ iam consilium eius implere nõ pos-
 sunt. Dum enim infirmi sunt, impotentes sunt ad agendã peni-
 tentiã. Ideo dicitur Eccl. 17. Viuus & sanus confiteberis, & lau-
 dabis Deum, & gloriaberis in miserationibus eius. ¶ Secundo
 potest ostendi per hoc, q̄ confessio quæ fit morte vrgente, non
 est pretiosa Deo. Est enim velut confessio latronum. Latrones
 non solent confiteri mala sua, nisi prius tormentis interrogati
 fuerint, & nisi mortẽ sibi paratã viderint. ¶ Tertiò potest ostendi
 fatuitas talis per hoc, q̄ interdum hominem pudet confite-
 ri in morte, quando senex est, peccata quæ fecit in infantia sua.
 ¶ Quartò per hoc, q̄ interdum tales loquelam amittunt: & qui
 noluerunt confiteri dum potuerunt, non possunt cum voluerunt.
 ¶ Quintò per hoc, q̄ infirmitas & sollicitudo quã habent de di-
 spositione domus suæ, non permittit eos cogitare de peccatis
 suis. Præterea sacerdos de cõsuetudine praua in locis multis ac-
 cedit ad infirmum, simul confessionem eius auditurus, & viati-
 cum daturus, & multi de populo comitantur eum, corã quibus
 infirmus peccata sua non vult confiteri. Erubescit enim q̄ illi à
 domo exeāt, ne credatur enormia cõmississe. Et si fortè illi exte-
 rint, erubescit infirmus quòd nimium faciat eos expectare.

¶ *De fatuitate differentium confiteri donec ferè tota Qua-
 dragesima sit transacta.*

S Q V I T V R de fatuitate eorum qui in Quadragesima no-
 lunt confiteri, donec transierit ferè tota Quadragesima. ¶ Po-
 test

autem ostendi taliū fatuitas multipliciter. ¶ Primò ex hoc, ipsi sunt præposterī. Volūt enim vltimo facere quod dominus vult primo fieri. Vult enim dominus q̄ illi qui ei seruiūt incipiant à confessione. Vnde Psal. Præcinite domino in confessione. Et iterum: Præoccupate faciem eius in confessione: Et Prou. Insultus in principio accusator est sui. ¶ Secundò potest ostendi fatuitas talium per hoc, quòd tales laborem septem septimanarum amittunt in magna parte pro labore vnius hora, eo scilicet quòd nolunt in principio Quadragesimæ confessionem peccatorum suorum facere, quæ in vna hora fieret. Plus enim valeret ieiunium vnius diei post verā pœnitentiā, quàm valeat ieiunium totius Quadragesimæ ei qui remanet in peccatis suis. Et licet peccata dimittantur sola contritione cū proposito confitendū tamen frequenter homines qui instructi non sunt, ne sciunt peccato renuntiare, donec in cōfessione instruuntur. Vnde frequenter non dimittuntur eis peccata ante confessionem. Fatuetiam sunt tales, qui tunc primo manus abluere volunt, quando iam cibū sumplerūt. Cibus quo anima reficitur & Deus delectatur, bonum opus est. vnde Ioan. 4. Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui misit me. Post cibū ergo manus abluat, qui postquā in quadragesima sua bona opera facit, tūc post peccata sua confitetur. Tales etiam tunc primo vineam purant, quādo maior pars vindemiata est: quia puratio præparat ad hoc vt vinea melius fructificet. Ideo valde fatuus esset qui purationem differret, donec maior pars fructuū esset collecta. Sic quū confessio præparet ad fructum bonorum operum, fatuus est qui confessionem vult differre, donec maiorem partem fructuum Quadragesimæ collegerit. ¶ Istud facile est videre in purgatione legetum. Nullus enim differt purgationē legetū in agris, donec maiorem partem frugum messuerit. Item tales tunc primo medico spiritali infirmitatem animæ suæ ostendūt, quando casualiter sibi medicinas exhibuerunt, & quando tempus aptū curationi vel ex toto vel ex maiori parte pertransiit. Item tales tunc primo volunt ferrum remouere de vulnere, quando iam curationem impediunt: cum tamen dicat Auicenna, q̄ dū ferrum est in vulnere, nō est malagma apponere. Ferrum est in vulnere, dū peccatum est in homine: & dum hoc est, non valēt opera quæ homo facit ad vitam eternā. Tales etiam in cibo domini fel apponunt, iuxta illud Psal. Dederunt in escam meam felid est, amaritudinem peccati. In escam domini fel ponit, qui bonis operibus quibus Deus habet delectari, peccatū admiscet.

Et

Et vt breuiter dicā, tales quādo iam ieiuniū amiserunt, tūc p̄mo ad illud preparare se volunt. Farus reputaretur, si quis crucē trāsmarinam accepisset, & nollet confiteri donec perfecisset peregrinationē suā. Si pr̄ueniēda est peregrinatio cōfessione, vt sit inde grator: quare nō similiter ieiuniū? Tales etiā tūc p̄mo vas lauare volūt, quū iā vinū infuderūt, & nō euacuata materia morbi curare pr̄sumunt. Tales etiā prius redemptionē suam in magna parte exoluūt, quā de liberatione sua tractauerint. Vnde accidit, q̄ soluta magna parte redemptionis suae, adhuc aequē capti sunt à diabolo sicut prius. Tales morsum serpentis infernalis volunt sanare, adhuc veneno in eis remanēte.

¶ *De vitio Tarditatis Et de sex quae hoc vitium dissuadent.*

C A P V T VI.

Sequitur de Tarditate, quae est sextum vitium pertinēs ad aediam. Sicut enim acediosus differt inchoare opus quod facturus est: sic tardē p̄cedit in opere iam inchoato. ¶ Sex vero sunt quae possunt dissuadere nobis vitium tarditatis. ¶ Primum est, ipsa angustia, siue breuitas temporis praesentis. Vnde Ecclesiast. 10. Noli cunctari in tempore angustiae. ¶ Secundum est, velocitas ipsarum rerum, quae velociter & quasi cursim pertranseunt. Vnde Sapientiae 5. Transferunt omnia illa tanquam umbra & tanquam percurrens nuntius. ¶ Tertium est, velocitas & strenuitas quae mali habet in eis quae sibi inutilia vel noxia sunt. Vnde Proverbio. 10. Pedes eorum ad malum currunt, & festinant vt effundant sanguinem. & in Psalm. Veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Itē Horatius: Impiger extremos currit mercator ad Indos, Per mare pauperiem fugiens, per saxa per ignes. Et Bernard. Magna confusio. Ardētius desiderant seculares perniciofa, quā nos vtilia. Alacrius currunt ad mortem, quā nos ad vitam. Vnde cum imminente passione domini, ceteri apostoli somnolenti essent, vt legitur Matthaei 26. solus Iudas somno non opprimebatur: sed procurabat vt eos adduceret, qui dominum comprehenderent. ¶ Quartum est, magna offensa Dei, quae ex tarditate ista incurritur. Vnde Proverbiorum 10. Sicut acetum dentibus, & fumus oculis: sic piger his qui miserunt eum in via. Acetum molestum est dentibus, & fumus oculis. Sic Deus molestatur in nimia tarditate eorum qui sibi seruiunt. Nec mirum, quum videat eos qui strenui erāt, antequam ad seruitium eius venirent, tunc tardos & pigros fieri, quando ad seruitium eius veniunt, quum volare deberent: iuxta illud Esaiae 40. Qui sperant in domino, mutant fortitudi-